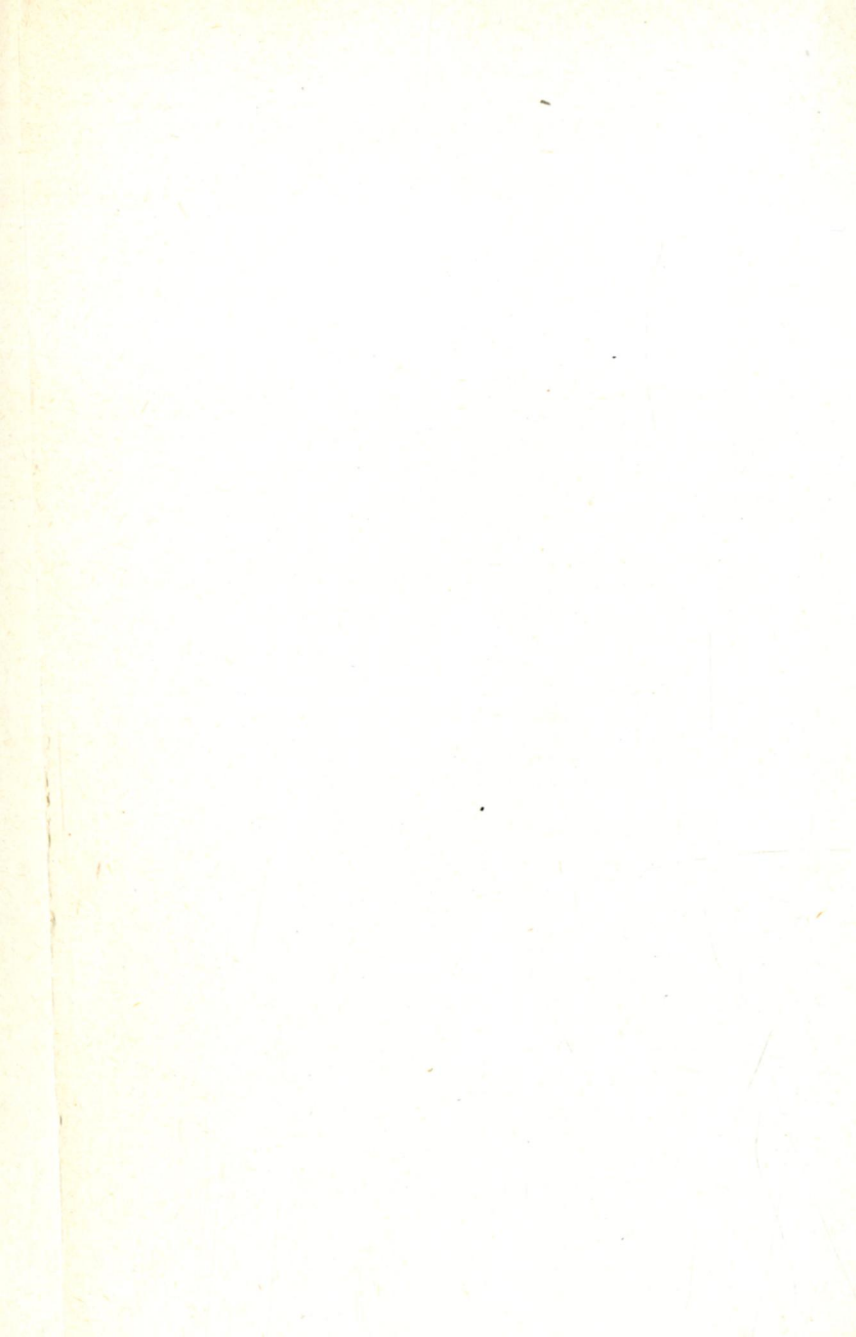

2007
2012

ПРЕВІТКІ ЛІСТКИ.

ДУМИ І СПІВАНКИ ОСИЛА ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА.

У ЛЬВОВІ, 1918.

КОШТОМ І ЗАХОДОМ ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА“

З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка.

8(c)Y "1917"-1 *Душ...*

60K

48 . P

P. 1918

ПРОСВЕТИТЕЛЬСКИЙ

ДУМНІ СЛІВАНІ

ОСНОВНА КНИГА ФЕДЕРАЦІ

У МІСЦІ 1918

КОЛІТОН І ЗАХОДНОМ ТОВАРИСТВО "ПРОСВІТА"

П. 1918

М. 22313

ПРЕВІТКИ ЛЮДЬКИ.

Осип Юрій Федькович.

Думи і співанки.

Осип Юрій Федькович.

Найбільшим українським поетом, що його видала зелена Буковина, був Осип Юрій Федькович. Родився він у Сторонці Путилові 1834. р. і там серед розкішної гірської природи і буйного життя єї мешканців — Гуцулів провів диточі літа. Чималий вплив на ніжну вдачу малого хлопчини мала тоді його старша сестра, Марійка, від якої чув він безліч пісень та казок. — Федькович вчився в Путилові і Чернівцях. Перші свої твори писав німецькою мовою. В 1859 році як офіцер відбув восинний похід до Італії, в часі якого написав першу свою думку українською мовою п. з. «Нічліг». В иньшій думці згадує поет про криваву битву, у якій сам брав участь:

»Подивижся ти, мати,
»На жовнярські кабати:
»Моя кабатина
— Вся — кров та калина,
»Чи мня годна пізнати?«...

Після повороту до Черновець познакомився Федькович з німецьким поетом Найбавером, що хвалив його вірші і подавав йому цінні ради та вказівки. Писати українською мовою наклонили поета Кость Горбаль, Антін Кобилянський і Льонгін Лукашевич.

Від них удержував Федькович українські книжки і вів з ними переписку навіть тоді, коли полк, що у ній служив, перенесено до Семигороду. Після увільнення з війська вернувся поет у рідні, дорогі йому сторони. »Моє шасте — висловився він раз — в Буковині у горах, а коли не в горах, то все таки у Буковині між Дністром і Прутом«... Тут став займатися просвітною та літера-

турною роботою: дбав про буковинські школи і слав свої письма до галицьких часописей. Якийсь час проживав також у Львові, куди прибув на запросини львівських Українців, щоби ладити книжки для народу, які задумувало видавати Тов-о «Просвіта». Помер 1888. р.

Писав Федькович багато: поезії, оповідання і драми. У своїх поетичних творах висловлює він тугу за рідними сторонами і часто пересуває перед нашими очима смутні картини з жовнірського життя. Ось стоїть жовнір на варті у цісарськім дворі та й снить ся йому, що ходить десь по синій горі. Гукнув дзвін на Стефані, а жовнір збудив ся. Утер личенько і гвер, — «кров точить ся по мармуру, а жовнір умер!»...

Інший жовнір одержує лист від старої матери, що їй бідній нема кому врубати дровець...

І схопив ся як полумінь,

Полетів як птах;

А вітер з ним не йде в догін,

Бо годі му так;

Бо він летить до матоньки

Старої домів

Дрівець єї врубатоньки,

Щоб хатку нагрів!»...

Другим разом бачимо знову улана, що його заколено під Мадженною. Вірний товариш хоче йому постіль постелити та о півночі шабелькою копає йому яму. Докопав ся в пояс, — більше не змагає; сів коло брата й питає його, чому не промовить?... Не чує вбитий дружніх слів побратима й небавом вкриває його могила... Молодий улан тужить над могилою товариша: «І з ким ти нічку сю ночуєш? і з ким ти будеш розмовляти о твоїй нені, о дівчати»...

Дуже гарними є також оповідання Федьковича, в яких маємо жите Гуцулів. До кращих із них належать: «Люба згуба», «Безталанне закоханне», «Три як рідні брати», «Опришок», «Дністрові кручі». Із драматичних його творів найбільший трагедія «Довбуш», в якій змалював лицаря ідеї свободи на Буковині. Головна заслуга Федьковича в тім, що перший на Буковині став писати живою, народньою українською мовою.

Д о б у ш.

Гей чи чули, люди добрі,
перед ким то звірі стинуть,
А за ким то молодиці,
а за ким дівчата гинуть?
То наш Добуш, наша слава,
то капітан на Підгірї,
Красний, красний як царевич,
двайцять років і чотири.

Хлопців тисяч йому служить, —
поклони ся пред ним крале!
На той топір його ясний
клали Німці много стали,
А на тії порошниці
били Угри злота много,
А той ремінь більше вартий,
як у двоє царства твого.

Ясна нічка в Чорногорі,
місяць світить, місяць мріє,
А капітан ходить сумно,
чось му серце в грудех мліє:
Ні топірчик вже не пестить,
ні кресак не обзирає,
Ходить ходить по долині,
клонить голов тай думає.

•

*

„Гей капітан, ти наш пане,
 не яло ся сумувати!
 Я співак є на Підгірю,
 не розкажеш заспівати?
 Я умію пісний много,
 а потрафлю й затужити;
 Капітане, чи не кажеш?
 Може хлопців побудити?“

Онде хлопців тисяч двісті
 полягали на убочи...
 Гей якіж бо буйні, жваві,
 а які в них бистрі очі!
 Бо води ще вни не пили,
 хиба кров та буйні вина;
 Хліб їх білий не годує,
 лиш жуброва солонина.

А капітан став над ними,
 рве пістоля, зводить скали;
 Грим!! а збуїв тисяч двісті
 на ногах вже поставали:
 „Що розкажеш, пан капітан?
 Чи палити, чи рубати.
 Чи якому королеви
 кажеш голов з вязів зняти?“

„Вража голов не пропаде,
 заки руська не застила,
 Але красна, красна Дзвінка
 на вечірки запросила.
 Ви підете враз зі мною“. —
 „Як розкажеш, і до грані!
 Ти капітан в Чорногорі,
 а ми твої, капітане“.

Ясна нічка в Чорногорі,
 світить місяць з зьвіздочками;
 З легінями тисяч двісті
 квапить Добуш облазами.

А сова десь затужила,
що аж серце в грудях мліє, —
В Чорногорі нічка ясна,
місяць світить, місяць мріє.

„Капітане, заверни ся!

Птаха нужду нам ворожить“.

„Хто то каже?“ крикнув Добуш, —

„Головою най наложить!“

Тай ухопив за пістоля.

„Осьде стою, пане брате,

Ще раз кажу: заверни ся!

Осьде груди, — мож стріляти“.

Так казав Іванчик любчик.

Ви не чули о Іванї?

Ей, легінь то був хороший,

перший він по капітанї;

А капітан його любить,

ліпше май, ніж топір з стали.

Як поглянув на Івана,

аж му руки білі ввяли.

„Тобі сором, славний Добуш?

маєш в землю що дивити:

Задля Дзвінки хабалиці

свого брата хочеш вбити?

Як, ти думаєш, добра душе,

Що та сука тебе любить?

Базаринки твої любить!

Заверни ся, бо тя згубить“.

„Абись дав ми тільки злота,

що наповню сю долину,

Абись дав ми в двоє більше,

то я Дзвінку не покину.

А не хочеш ти зі мною

йти до Дзвінки, — в твоїй волі;

Заверни ся з легінями,

але Добуш — ні, ніколи!“

„Я тебе би мав лишити?
 я, твій брат, тебе самого?
 Того люди не діждали,
 тай не діждуть люди того. —
 Гай, на перед, гайдамахи!
 де капітан, там і люди.
 Дай ми руку, пане брате,
 чей гніву вже в нас не буде“.

* * *

„Добрий вечер, красна Дзвінко,
 отвори, пусти до хати!
 Сім сот хлопців є зі мною,
 а вже час би вечеряти.
 Ми принесли срібла, злота,
 ми принесли меду много,
 Будем їсти, будем пити,
 отвори нам лиш небого“.

„Чи то ви там, славний Добуш?
 (Ти ся хочеш напивати!
 Я ти пива наварила,
 буде світ ся дивувати) —
 Ей даруйте любку любий,
 що не можу вас пустити,
 Стефана ся от надію,
 як узнав би, міг би бити“.

„Що ти з твоїм чоловіком! —
 Стефанови я не ражу
 Тебе й пальцем докинути.
 Отвори ми, я ти кажу“. —
 „Я бо кажу, славний Добуш,
 що сьогодні не отворю“.
 „А я піду на підсіне,
 тай з дверми ся сам поборю“.

„В мене двері тисовії,
 не злодіям до розлому!“
 „Що ти кажеш, гей гадюко?!“
 кликнув Добуш гірше грому.

Тай ухопив за одвірки:
 як солома все ся крушить,
 Двері гримли серед хати, —
 аж набій тут в уха глушить:

Ей набоюж ти зрадливий,
 ей набою голосненький!
 З капітана кров ся ліє,
 впав капітан молоденький.
 Впав, конає на мураві,
 кров кипяча трави росить,
 А капітан кличе хлопців,
 тай конає, тай їх просить:

„Як я, братя, вже загину,
 то зложить мя на топори,
 Занесіть мя, де найкрасше,
 занесіть мя в сині гори,
 Там де люди не заходять,
 там де пташки не співають,
 Там мене ви поховайте,
 най Ляхи мій гріб не знають.

„А мій топір золочений
 в Дністер-Дунай затопіте,
 Нехай знають руські люди,
 нехай знають руські діти:
 Що хто жінці в світі вірить,
 мусить марне загибати,
 Як ваш Добуш, ваш капітан...
 Йой! прости мя — Божа — Мати!“

В Чорногорі сонце сходить,
 Чорногора в світлі тоне,
 А в скалі там десь глибоко,
 там сова десь плаче, стоне.
 Але Добуш ї не чує,
 бо в могилі вже не чути
 Анї пісню Добушову,
 нї флоряри слезні нути.

Н і ч л і г.

Зьвізди по небеснім граді
І по одній і в громаді
Як то любо засіяли,
Де жовняри спочивали.

Но як збліднуть тихо зорі,
Світле сонце зійде д горі,
Хто тоді нам бідним скаже,
Де котрий з нас нині ляже?

Де хто ляже, Божа воля, —
Є де спати, много поля,
Є де голов приклонити,
А зірниці муть світити.

Під Маджентов.

Гей у поли, у поли
Там літають соколи:
Летять, літають, сумненько гукають,
Аж мене серце болить.

Ой серденько, серденько,
Чогож тобі тяженько?
Канони грають, кулі заспівають,
Най ти буде радненько.

Буде, буде радненько:
Буде рано раненько
Сонце сходити, перестанеш жити —
Гуляй, гуляй серденько!

Ой сонечко сходило,
Туманами ся вкрило;
Канони грали, кровю розливали,
Аби ся не дивило.

Подивиж ти ся, мати,
 Та на наші кабати:
 Вся кабатина то кров то калина, —
 Чись мя годна пізнати?

Ой пізнаю, пізнаю:
 Лиш одного тя маю —
 Одного сина, красний як калина,
 Та як калина в гаю.

Ой бо в гаю калина
 Не для него зацвила;
 Гей цвила, цвила висока могила —
 Твому сину дружина.

Ой дружинаж то, ненько!
 Завтра рано, раненько
 В шовковій траві, зеленій мураві
 Поклоню ся низенько.

Поклоню ся до твого
 Гетмана молодого:
 Гетмане пане, звінчай же ти мене
 Козака молодого.

Буду тебе вінчати
 Там де дзвонять гармати,
 Ой буду, сину... — Гину, пане, гину!
 Гей не плач, моя мати!!

Сестра.

(Співанка з української думки).

Нї зазуля в лузі затужила,
 Нї пташина в тузі голосила,
 То сестричка лист писала,
 На сторону посидала,
 Тай до брата слезно промовляла:

Брате милий, брате соколоньку,
 Ти покинув сестру сиротоньку,
 А я ходжу, накликаю,
 Як зазулька в темнім гаю:
 Верни, верни з далекого краю!

Сестро моя, сестро моя руто,
 Як я можу до тебе вернути?
 Через ліси темнесенькі,
 Через ріки бистресенькі,
 Через степи рівні, рівнесенькі?

Гаєм-маєм, лебедем Дунаєм,
 А степами бистрим горностаєм,
 А на моє подвіренько
 Пади бистрим соколоньком,
 А голубом на моє серденько.

Ой летів я сім день тай годину,
 Прилетів я до сестри в гостину,
 Прилетів я тай гукаю,
 А сестрички не видаю, —
 Ах відай я сестри вже не маю.

Сестрож моя, лелієнько біла,
 Уповіж ми, де ти ся поділа?
 В гаю, брате, в гаю, в гаю,
 Під могилов пробуваю,
 Все о тобі розмовоньку маю.

При відході.

Співанка.

Чого ти плачеш, дівчино єдина,
 Таж ти видиш, не моя причина, —
 Не рад би я відіжджати,
 Гонить Цісар воювати;
 Не тра серцю туги завдавати.

Радаж би я, милий, не тужити,
 Но без тебе горе в світі жити, —
 Ти поїдеш на Вкраїну,
 Я ся пташков перекину,
 Тай полечу милому кувати.

Ой кувала зазулькою, кувала,
 Тай милого нігде не видала.
 Деж ти милий пробуваєш,
 Що ти мене не чуваєш,
 Чи ти голос уже мій не знаєш?

Знаю, знаю милий голосочок!
 Прикрив мене клиновий листочок;
 Під могилов нич не чути.
 Ах як тяжко під нев бути,
 А ще тяжше миленьку забути.

Пречиста Діво радуй ся Маріє!

У сине море сонце ясне тоне,
 І своє світло ніби кров червоне
 По всій країні доокола сіє, —
 А там зазулку в гаю десь чувати,
 А там звіночок став селом кувати,
 Там в борі вітер листьом шелевіє:
 Пречиста Діво радуй ся Маріє...

Пречиста Діво радуй ся Маріє!
 Он молод жовняр ляг си на мураві,
 Личко студене, шати му кроваві,
 Розстрілен нині, бо — самий не вміє...
 Камрати яму темну му вкопали,
 І на спочинок бідного в ню склали;
 Уже не скаже, як звінок запіє:
 Пречиста Діво радуй ся Маріє...

Пречиста Діво радуй ся Маріє!
 Під плотом сіла удовиця мати,
 До себе тулить бідне сиротяти,
 І плаче ревно, серденько їй мліє, —

Ба вже не плаче, вже і не голосить,
 Склонила голов, більше не підносить,
 Зірницї плачуть, а звїнок німіє...
 Пречиста Дїво радуй ся Маріє.

Пречиста Дїво радуй ся Маріє!
 Там онде блудить сплакана дитина,
 Без тата, мами, бідна сиротина,
 Нічо не їло, душечка му млїє, —
 І хоче в хату бідня навернути,
 Господар псами тровить його, чути:
 Верескло, впало, кров ся з ніжки ліє...
 Пречиста Дїво радуй ся Маріє.

Пречиста Дїво радуй ся Маріє,
 Бо я не можу... Таж я маю душу,
 І чути мушу, і дивити мушу,
 Що тут на світі, ах тутки ся діє!
 Да як до гробу зложуть моє тіло,
 Де темно, тісно, студено, зотліло,
 Де нич не плаче, де усе німіє, —
 Пречиста Дїво радуй ся Маріє!

Рекрут.

Стояв же він на шельваху
 В цісарськім дворі,
 Вмивав ся він, втирав ся він
 Як гусь по воді;
 Умив ся він да сльозами,
 Ніхто го не чув,
 Стулив ся він на багнеті,
 На хвильку заснув.

Ой спить же він на багнеті
 В цісарськім дворі,
 Тай снить ся му, що ходить десь
 По синій горі,

Тай кучері зачісує,
 Тай кучері ве...
 Чом ненька ми не пишує?
 Чи вна ще жиє?...

Ой радаб я мій синоньку,
 Листок написати,
 Насипали могилоньку,
 Не можу я встати;
 Не можу я, соколоньку,
 Глибоко на дні,
 Насипали на рученьки
 Сирої землі.

І був би він в царським дворі
 Богато ще снів,
 Гукнув бо звін на Стефані,
 А він ся збудив;
 Утер собі і личенько,
 Утер си і гвер...
 Кров точить ся по мармурі,
 А жовняр умер.

Святий вечер.

Звіночок звонить, звонить, звонить,
 Все місто в світлі, в раю тоне,
 Аж до касарні бе ся ехо,
 Бо в тій касарни темно, тихо.

Лиш онде жовняр в світлі луни
 На стовп припер ся гей до труни,
 Сльозаве око в небо зносить,
 І ніби звізди о щось просить.

А звізди так му світять ясно,
 А по домах весело, красно...
 Чогож йому так серце мліє,
 Коли ніхто не печаліє?

Га, відкиж я то можу знати? —
Його не смію запитати.
Не видиш, як він брови хмурить?
Хто знає, чо ся жовняр журить.

Дезертер.

Ой сїв же він при столику,
При світлі думав,
Писанечко дрібнесеньке,
А він го читав.

Писанечко дрібнесеньке,
Листочок як сніг;
Склонив же він головоньку
К столови на ріг.

„Ой ненечка старенькая
Ми пише в одно,
Що там зима тяженькая,
А їй студено;

„Нема, нема єї кому
Врубати дрівець,
Бо їй синок, один в дому —
Цісарський стрілець“.

І схопив ся як полумінь,
Полетів як птак,
А вітер з ним не йде в догін,
Бо годі му так;

Бо він летить до матоньки
Старої домів,
Двірець єї врубатоньки,
Щоб хатку нагрів.

Варешті.

І опівніч вже минає,
Вже і лампа догоряє,
І камратя заніміли,
Коло столу сном присіли.

Спочивайте, милі братя,
Бо вам добре спочивати,
Але я, — о ні, ніколи,
Бом в кайданах, бом в неволи.

І за що мене вковали?
Що риштунки ржев запали!
Я бим думав, що від піти
Зброя мусить червоніти.

Щож бо збройов ся клопочу?
Най кують мя кілька хочуть!
На вікні, он коло ґрати,
Там шездара сиротяти.

А я втворю си віконце, —
Ясний місяць — моє сонце!
Ох, як зачну ґрати, ґрати,
Мусять струни ся пірвати.

Так, най струни ся поколють,
Бо я всю жовнярську долю,
Бо я всьо, що в войску знаю,
На шездарі заспіваю.

Так, усьо я заголошу,
А кайдан, що осьде ношу,
Завторує в срібні нути,
Аж го звізди мусять чути.

Але то би було лихо!
Ліпше ґрати тихо, тихо,
Аби братів не скорняти,
Бо вни люблять ся сміяти.

Сміх — дурниця ми не буде,
Але в войску всякі люди, ---
Скажуть, що я їх клопочу
А я ласки їх не хочу.

Тож тихонько, серце, струни!
 При зірницях, в світлі луни
 Можна трошки потужити,
 Лиш би братя не збудити.

С п і в а н к а.

Зашуміли темні лози
 Козакови при дорозі.
 По дорозі блудом ходить,
 Вороного свого водить,
 Золотую чашу носить,
 Капітана слізно просить:

„Гей ти, пане, капітане,
 Ти козацький атамане,
 Дам ти меду, дам ти чашу,
 Лиш пусти мя в землю нашу,
 Лиш пусти до роду мого
 Дам коня ще вороного“.

„Дурно, козак, дурно тужиш,
 Бо не підеш, аж дослужиш;
 А як будеш що казати,
 То тя скажу прикувати
 До коня, до вороного,
 Козаченька молодого“.

Ой нічка то тиха.

Ой нічка то тиха, ой нічка то мила!...
 Зірниця в зірницю по небі світила,
 А я си при мурі на лавочку сїв,
 Тай оком сльозавим довкола повів.

І хтож мені того на світі закаже,
 Як сонце загасне, як нічка наляже,
 Аби я по тиху на лаві не сїв,
 Тай оком сльозавим довкола не вів?

Ой сижу я, сижу, на палаш припер ся,
 Мантля ми широка, полами утер ся;
 Аж вижу, при мені хтось близенько став,
 Тай плакав зі мною, зі мною думав.

То брат мій товариш — о, щире мя любить,
 Тай каже до мене — не каже, голубить:
 „Чогож ти, мій друже, на лавици сїв,
 Тай оком сльозавим довкола повів?“

„О брате мій, брате, як можеш питати,
 Чого ми боліти, чого ми думати?
 Таж знаєш, щом козак, таж знаєш, щом пан,
 А люди всадили на мене кайдан“. —

І брат не говорить, і місяць не гріє,
 І серденько тужить, і серденько мліє...
 О бідна головко, де діну біду!...
 Хиба я поволи до хати піду.

Під Қастенедолєв.

Співанка.

Подивиж ти ся, мати,
 На жовнярські кабати:
 Вся кабатина
 Кров і калина, —
 Ти мя годна пізнати?

Ой пізнаю, пізнаю:
 Но одного тя маю —
 Одного сина,
 Молод як калина, —
 Ой там калина в гаю!

Ой та, ненько, калина
 Не для мене зацвила, —
 Ой цвила, цвила
 Висока могила,
 Твому сину дружина.

Ой дружина то, ненько!
 Завтра рано, раненько
 В шовкові трави,
 Зелені мурави,
 Поклоню ся низенько.

Поклоню ся до свого
 Гетьмана молодого:
 Гей пане, пане,
 Вінчай же ти мене,
 Козака молодого!

Буду, буду вінчати,
 Там де звонять гармати:
 Ой буду сину —
 Гину, пане, гину!!
 Вже не плач, моя мати.

У Вероні.

Співанка.

У Вероні гей на брамі кам'яній,
 Там стояли три жовняри молоді;
 Як стояли, так стояли, говорили:
 Богдай би ся ясні мури розвалили!
 Не так мури, кам'янії, як ті брами,
 Заплакала стара ненька сльозоньками.

Не плач мати, не плач моя, не жури ся,
 Маюж бо я що убрати, подиви ся:
 Маю кабат, маю зброю, в чім ходити,
 Тече кровця річеньками, є що пити.
 Не так пити пропивати, як гуляти, —
 Чисте поле романове, моя мати.

Ходить жовняр молоденький на патрули,
 Аж там летять, підлітають три соколи.
 Ой соколи, ой бистрії, де бували?
 В чистім поли романовім попасали;
 Попасали білі руки, чорні очі,
 А все тото буковинські парубочі.

Кельнер-марш.

Ой кує, кує зазулечка, кує,
А славний барон Кельнер в поле маширує.
Маширує в чисте поле вороженьків бити;
Прошу, прошу, паняночки, прошу подивити!

Ой дивлять паняночки, дивлять ся в віконце,
А там наша світла фана світить ся як сонце:
Ой світить фана, світить, світить фана, світить,
А у неї на вершічку мальовані квіти.

Ой квітиж мої квіти, фанаж моя фана!
Не одна то красна любка ходить заплакана;
Заплакала чорні очі, заплакала брови;
А на нашій ясній фані кутаси шовкові.

Ой кутас, мила, кутас, золоті запони
А пан майор молоденький на воронім кони;
Ворон-конем виграває тай комендерує,
Не одна то красна любка в Буковину чує.

Ой слухай мила, слухай, кілька ти ся хоче,
Тото мені молодому голов' не клопоче;
Не клопоче, тай не буде, тай нема зза чого:
Стан солдатський, вус козацький, карабін до того.

Ой кріс то любко моя, карабін то зброя!
Ой данаж моя, дана, гояж моя, гоя!
Ой гояж моя, гоя, данаж моя, дана!
Не жаль же то послужити в цісарського пана!!

Товариші.

Гей брате милий, гей, чи чуєш,
Чого ти ходиш тай сумуєш,
Чого сумуєш тай думаєш,
Коня футруєш, не співаєш? —

От так мій друже, так, соколе:
 Поїдем рано в чисте поле
 З Французом, Сардом воювати,
 Чей перестану вже думати.

Чи то в поли над Маджентов три вірлове вють ся,
 Чи то в поли під Маджентов три царове бють ся? —
 Ой не бють ся, але ріжуть цілісінку днинку;
 Дайте, дайте відпочати най би на годинку!

Ой не бій ся, красний улан — ой не бій ся молод:
 Під Маджентов виногради, в виноградї холод;
 Там ти будеш спочивати, брате мій Іване,
 Аж старенька твоя неня плакати не стане.

Ой ненеж моя, горе, горе!
 Чи в грудях моїх чорне море,
 Що тільки крови з рани плине,
 А серце моє ще не стине? —
 Ой тож то коле, тож то крає,
 Аж душу з тіла випирає!...
 Водиці, люди, хоть дробину, —
 Водиці — йой — мій Боже — гину!...

Чи то в поли під Маджентов явір повалений,
 Чи то в поли під Маджентов улан заколений?
 Поклонив ся головою на горячий камінь,
 А канони загукали по Мадженті: амінь! —

Гей скажи ми, красний улан, чи не тут канони
 Ліпше знають зазвонити, як у дома звони? —
 Тай скажи ми, милий брате, чи не тутки круки
 Ліпше знають нарядити, як наймильші звуки?

Гей брате милий, гей, чи чуєш,
 Чого ти тутки так сумуєш
 На кабатині, на зеленій,
 В кровавій красці закрашений? —
 Він тихо, бачу, він не чує,
 Та як сумує, так сумує, —
 Струджений бідний, щож робити, —
 Хиба му постіль постелити.

Чи ся в поли під Маджентов місяць кровю мие,
 Чи то в поли під Маджентов улан яму риє?
 Риє яму шабелькою пізно о півночі;
 В Італії глина — камінь, він сльозами мочить.

Докопав ся бідний улан на чотири пяди;
 Борше, борше, побратиме, далі ме свитати!
 Докопав ся улан в пояс, більше не змогає,
 Сїв си бідний коло брата тай собі думає.

Гей брате милий, гей, чи чуєш,
 Чи ти на мене морокуєш,
 Чи ти мене уже не любиш,
 Що не промовиш, приголубиш,
 Як доси завше, як бувало,
 Коли ся нічков балакало?
 Він тихо, бачу, він не чує,
 Та як сумує, так сумує.

Чи зірниця над Маджентов сльозами ся мие,
 Чи то улан під Маджентов гріб могилов криє?
 І могилу вже усилав, вже і хрестик тиче,
 А пташина на березі все собі шебече.

Шугу з лугу пташенятко, шугу в луги піти,
 Он-де плачуть всі зірницї, онде млїють квіти,
 Он-де тужить молод улан, серце му ся крає,
 Клонить голов в білі поли, тай собі гадає:

Гей брате милий, гей, чи чуєш,
 І з ким ти нічку сю ночеєш,
 І з ким ти будеш розмовляти
 О твоїй нени, о дївчати?
 Не думай, брате мій, соколе:
 Поїду рано в чисте поле
 З Французом-Сардом воювати, —
 Мем вечер в гробі балакати.

Як я брата раз сконаю.

Думка.

Як я брата раз сконаю,
Занесіть мя, де я знаю,
Тай просіть там трошки глини,
Як для мене сиротини.

Ви мя брата закопали,
Тай до дому повертали,
Аж приходить моя мила.
Дивить, дивить, то могила.

А она си подумає:
Хто ту бідний спочиває? —
Ані плити, ані рути, —
Тутки мусить жовняр бути.

І помалу, помаленьку
Піде слеза по личеньку;
Уломила яворини,
Як для мене сиротини.

Явір виріс, зеленіє,
Сонце світить, сонце гріє;
Люди ходять зіле рвати,
Миленької не видати.

Аж прилетить соловіє, —
Місяць світить, місяць мріє, —
А оно си закувало, —
Так она лиш, так бувало.

У могилі добре бути;
Нич не видко, нич не чути,
Нї пташини, нї дівчати, —
От як жовняр сиротяти.

Н і ч л і г.

Гадка в гадку, гадку гоню...
 Ах, паси ся, милий коню,
 Маєш трави, маєш квіти,
 Поведу тя напоїти.

Сходить місяць, сходять зорі,
 Всюди тихо як в поморі;
 Коню, брате, ляж спочити,
 А я зброю му острити.

Га, дивіть ся, як сияє,
 Аж ми серце розпукає!
 Поклади ся також в квіти, —
 Доки час тя напоїти.

А я ляжу трошки спати...
 Ні, волію плащ узяти,
 На мураві го роздіти,
 Тай шездару настроїти.

Як ся струни відозвали!
 Га, а щож би-м заспівали?
 Чи за долю, чи за милу? —
 Ні, співаймо за могилу.

Ш е л ь в а х.

Ой та нікому так, нікому,
 Та як жовнярю молодому
 У кабатинці, у реміню
 Ходить шельвах по каміню.
 Ой та по зимнім, зимнесенькім
 У кабатиню тонесенькім.

Ой ходить шельвах по морозі,
 А камінь тріснув на підлозі;

Ой камінь тріснув, жовняр свиснув,
 До себе щіпко гвер притиснув,
 Тай білі руки ломле, гріє,
 Що аж му серце в грудях мліє...
 Ой серце моє крем'янос,
 Чому не тріснеш й ти на двоє?

Укрив ся місяць зіроньками,
 Заплакав жовняр сльозоньками;
 Заплакав жовняр сині очі,
 А під ногами сніг скрегоче.
 А жовняр ноги підоймає,
 До місяченька промовляє:
 „Ти місяченьку, перекрою.
 Не дай ти Боже долю мою!“

З і л є.

Ой ворон коник, та вороненький,
 Та молод улан, молоденький,
 Та повалив ся до сідельця,
 А кров заграла право з серця,
 По улану молодому,
 По конику вороному.
 Шпури́в палаш, шпури́в піку
 На шовкові трави;
 Тільки долі, тільки віку,
 Тільки твоєй слави!

Ой світить шабля, світить дуже,
 А коло шаблі піка тужить;
 А молод улан подивив ся,
 Тай на мураву повалив ся;
 Покотив ся тай конає,
 До камратів промовляє:
 „Моя зброя онде світить —
 Вам ю, братя, даю,
 Лиш добийте, доколїте,
 Най ся не караю“.

„А як я, братя, вже застину,
 То загребїть мя під калину.
 Тай затужїть, коли би воля,
 Одну ми пісню із Подоля,
 Другу думку з Чорногори,
 Щоби чути аж за море;
 Трету прошу заспівати
 При зеленім гаю,
 Щоби вчули всі дївчата
 На козацькім краю.

„А як дївчата будуть чути,
 То накопають мяти, рути,
 Але барвінку много, много,
 Бо то для мене молодого,
 Тай насїють доокола,
 Коло улана-сокола,
 Щоби цвили, процвитали
 Як в зимі, так літі,
 Щоби пташки щебетали
 В барвінковім квіті.

„А я се, братя, як учую
 Аж під могилу глибокую,
 Тай вийду нічков, нічков в маю,
 Тай ся подивлю, погадаю :
 Були братя, не видати,
 Гули пісні, не чувати;
 Лиш то зіле по могилї,
 Вє ся без розлуки...
 О дївчата красні, милї,
 Нїт як ваші руки!“...

Л и с т.

Ой два жовнярі молоденькі
 Та як два братчики ріднесенькі
 Сидїли нічков мая в маю,
 В Веронї-місті, в волоськім краю;

Сиділи нічков тай тужили,
 Ані словечка не говорили,
 Ані словечка половину,
 А місяць світить як у днину.
 Сховав ся місяць в ясні зорі,
 Один ся жовняр дивить 'д горі,
 Другий клонить головочку
 Як та пташка до листочку,
 Як та пташка-соловіє,
 Коли серденько в нему мліє.
 Тай промовив тихо, тихо:
 „Камрате-брате, як ми лихо!
 Не додержу“.

„Ой брате милий,
 Ти мій сокілку білокрилий,
 Зіпри ся, душко, ми на груди,
 Та чей ти зараз лекше буде,
 Та і головка перестане,
 Та і серденько відовяне.
 Лише не плач ти, мій соколе,
 Бо моє серце ся розколе;
 Не плач, Васильку, збудь ся жалю,
 Я тя не пущу до шпиталю“.

„Ой пустиш, брате, що робити,
 Коли мині би вже не жити.
 Але коби хоть написати,
 Та написати, защебетати,
 Як соловійко в темнім гаю
 До моїй ненечки, що ї маю.
 До моїй неньки рідненької,
 Та як зазульки сивенької! —
 Ой брате милий, милесенький,
 Та як мій рідний, ріднесенький, —
 Маю осьде два крайцарі
 На голоді наскладані:
 Возьми їх, брате мій, любчику,
 Ти щирий, щирий мій голубчику,
 Та пійди рано до крамниці,
 До крамниці як світлиці,

Тай купи собі два листочки
 В купецької дочки, Волошочки;
 Оба листочки паровані,
 Позолочені, намальовані
 Серединов як калинов,
 Беріжками меріжками,
 А по кінцях як звоздички,
 А все дрібненькі, невеличкі. —
 А як я, братчику, вже загину,
 Витеши ми трумну-домовину,
 Та помалюй доокола,
 Зложи в ню брата як сокола.
 Тай сядь собі темнов нічков
 По кінець віка, перед свічков,
 Тай возьми листи намальовані,
 В купецької дочки покуповані.
 Та возьми перо білесенькоє,
 Тай возьмеш писати, порошити,
 Словечками ворошити,
 А сльозами посипати,
 Ліпити обручков,
 Щоби знала моя мати,
 Що твоєв то ручков.
 Щоби знала моя ненька,
 Що лекше конати,
 Як є ручка вірнесенька
 Листок написати. —

Х у с т к а.

У кроваве море сонце ся топило;
 Молоденьке дівча золотом ї шило.
 Золотом ї шило, мудро забирало,
 А личко-лелію сльозами вмивало.
 А як ї ушило, к серденьку тулило,
 З буйними вітрами соколом пустило.
 Буйні ви вітрове, буйні як дунаї,
 Занесіть хустину, де серденько знає.

Де серденько знає, де серденько тужить,
Де кохане моє господарю служити.

Государю служити в уланськім наборі —
Гоя золотая, гоя з вітром 'д горі!

А як ти ся здане, що голубчик гуде,
Станеш золотая, то мій любчик буде.

В него коник карий, зброя як позлітка, —
Падь му на серденько, як рожева квітка.

А як спить він може, прошу не збудити;
А як вбили, — Боже! — личенько накрити.

Г у ц у л к а.

Ой на снігу, на морозі бриндушечка сина;
Оттак і я, люди добрі, собі сиротина.
Та кобиж то сиротина без роду, без роду, —
Алеж бо то гвер цісарський сушить мою вроду.

Ой гверез ти, карабіне! та як я бідую!
Хиба возьму три набої тай тя наладую;
Та як набю, наладую, тай стрілю, тай стрілю,
Щоби кулі засвистали на славнім Підгірю!

Ой свиснули карабіни, ой свиснули ясні,
Аж учули в місті Львові легіники красні.
Ой слухайте, легіники, я гину, ой гину!
Не дайте ми загинати, — я вас не покину.

Д у м к и.

І.

Болить мене головонька,
Від чого — не знаю;
Зв'язав би я китайкою
Китайки не маю.

Пустив свою китаєчку
 На море, на море:
 Плини, моя китаєчко,
 У гори, у гори.
 Вийде мати воду брати,
 Тай тебе спіймає,
 Стане тебе ба й питати:
 „З якого краю?“
 А ти кажи, шовковая:
 „Від сина гостина!“
 А як тебе питати-ме:
 „Чо' кровю крашена?“
 А ти кажи, китаєчко:
 „Цісарська слава
 Красить наші китаєчки
 Кроваво, кроваво“.

II.

Межи двома гороньками
 Сходить місяць зороньками.

.
 Лишіть мене, товариші,
 Соколики сиві,
 Лишіть мене, — ви сьогодні
 Днували щасливо,
 А я тужив, я журился
 Цілісінку днинку, —
 Лишіть мене, голубчики,
 Одну лиш годинку
 Проспати ся на місяці, —
 Най ми хоть приснить ся,
 Що я дома розвернув ся
 В запашний травици:
 Милий вітер провіває,
 Кучерями носить,
 Та росою холодною
 Личко моє росить.

Затропотів тарабанчик,
 Горністи*) зарули, —
 Я схопив ся — до кучерів, —
 Би-сь думав: не були. —
 Лиш росиця, як бувало,
 Личенько полоче, —
 А хоть трави не полочуть,
 То полочуть — очи.

III.

Злетів сокіл понад окіл,
 Я його не бачу:
 Сльози ми ся закрутили, —
 Та чогож я плачу?
 Тихо, серце, тихо моє!
 Є і в мене крила,
 Лиш що мокрі, мокресенькі:
 Сльозонька зросила.
 Але завтра рано в ранці
 Вже відсидів решту, —
 Прийде капраль молоденький,
 Випустить з арешту;
 А я стану против сонця,
 Висхнуть мої крила, —
 Боже милий! як полечу!...
 Лиш коби не били. —

IV.

Ой жовнір я, легіники,
 Ой жовнір я, жовнір!
 Коли мені не вірите,
 Дивіть ся на ковнір.
 Який же він мальований,
 Який же він красний, —
 Який же він окований...
 Світок мій нещасний!

*) Горністи (Hornisten) — сурмачі, трубачі військові.

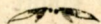
Чи може ти, моя ненько
 Не била поклони,
 Чи колачі не віддала
 Кумам по закону,
 Що вни мині таку долю
 Зелізну судили? —
 Бодай же вас, батьки-матки,
 Та злидні побили!

Попід гору високою
 Крутії дороги;
 Не знаєте, батьки-матки,
 Як то болять ноги,
 Блукаючи з залізної
 Од краю до краю.
 Гой піду я, батьки-матки
 З конем до Дунаю,
 Тай тручу я залізною
 В дунайську долину,
 А сам собі на коника,
 До неньки долину.
 А в неньки старенької
 Хати на помості;
 Коли з долев не утону,
 То буду за гості...

V.

Ходжу — блуджу по дорозі,
 Серденько ми мліє,
 Оберну ся к Буковині,
 Чи вітер не віє. — —
 Анї вітер не повіє,
 Відки серце хоче;
 Заплакав би на доленьку,
 Не служать вже очі.
 Повій вітре, повій буйний.
 Відки тя чекаю,
 Та привій ми хоть листочок
 З козацького краю,

А з нашої Буковини
Мальовану квітку,
А від моєї миленької
Китайку-позлітку!
Нехай очі повтираю,
Головоньку зв'язу;
Нема кому поскаржитись —
Я квітонці скажу.
Вона скаже другим чічкам,
А другі знов далі — —
Будуть моє тяжке горе
Усі чічки знали.

„ПРОВІТКИ ЛЮТКИ“.

- Ч. 10. Зміст: Яр. В—ий: Марія Марковичка (з портрет.) — М. Вовчок: Два сини. — М. Комар: Запорожські землі. — Зимовник Запорожця (ілюстр.). Ціна 10 сот.
- Ч. 11. Зміст: Яр. В—ий: Приятель Русинів — Беризон (портрет). — Др. М. Кордуба: Хто ми? Ціна 6 сот.
- Ч. 13. Зміст: Управа винограду. Написали А. Куровський і В. Табб, учителі школи огородничої в Тарнові. (З 13 рисунками). Ціна 6 сот.
- Ч. 14.—15. Зміст: Князь Ярослав Мудрий (ілюстр.). — М. Кононенко: Заповіт Ярослава Мудрого. — А. Бравнер: Тирса. — Домовина Яр. Мудрого (ілюстр.) — Григорій Кузьма: Про новий закон будівельний і огнетревалє покриванє дахів — С. Руданський. Добре торгувалось. — Др. Зенгер: Про права. (Ціна 10 сот.).
- Ч. 20. Зміст: Порадник податковий. Дванайцять літ вільних від податку домового. Проволока в справі податків. Відписанє податків задля убожества. Чого не вільно фантувати за податки? Увільненє від податку заробкового. Говорить і пишить по руськи. Чого зажадали руські послы в віденськїм парламенті в справах податків і належитостий. Ціна 6 сот.
- Ч. 21. Зміст: Військові приписи. Військові реклямації. Відшкодованя для родин резервістів. Військові урльоппи на час жнив. Полекші для заморських емігрантів, обовязаних до військової служби. Амнестия для військових дезертерів. Платня за підводи. Ціна 6 сот.
- Ч. 22. Зміст: О праві зборів. Комісар. Інструкція. Розвизанє зборів. Власть. Средства правні. Кара. Завіщенє закона. Взірці подань. Ціна 6 сот.
- Ч. 26. Зміст: Г. Х.: Київ (з ілюстраціями). Ціна 20 сот.
- Ч. 27. Зміст: Роки журп. (Спомини матери). С. А. Савінкова. Переклав з російського Г. Хоткевич. Ціна 20 сот.
- Ч. 29. Зміст: Микола Гоголь. (З нагоди столітніх роковин його уродин) Зачарованє місце, билиця, розказана дячком з українського села, написав Микола Гоголь. — Ілюстрація: Микола Гоголь. Ціна 6 с.

- Ч. 30. Зміст: Білоруси, написав Іван Крип'якевич. Ціна 6 сот.
- Ч. 31. Зміст: Др. Зенон Кузеля: Як закладати і провадити народні бібліотеки по селах. Ціна 10 сот.
- Ч. 32. Зміст: Е. О. і П. Г.: Порадник ветеринарний. Ціна 10 сот.
- Ч. 34. Зміст: Др. Ярослав Грушкевич, лікар-окуліст в Станіславові: Про трахому. Ціна 4 сот.
- Ч. 35. Зміст: Григорій Зацерковний: В справі еквівалентової належності. Ціна 4 сот.
- Ч. 36. Герб України. (10 ілюстрацій). Ціна 10 сот.
- Ч. 37. Д. Лукіянович: Про життя Тараса Шевченка, друк. 25000 пр. Ціна 10 с.
- Ч. 38. Д. Лукіянович: Про Шевченкові твори, друк. 25000 пр. Ціна 10 сот.
- Ч. 39. Др. Богдан Барвінський: Наше народне ім'я (Україна, Українці, український). Ціна 8 сот.
- Ч. 40. Радн. Дв. Олександр Барвінський: Боротьба за волю і самостійність України. Ціна 20 сот.
- Ч. 41. П. Куліш: 1. Давнє горе. 2. Степова могила. 3. Орися.
- Ч. 42. Григорій Квітка: Перекотиполе.
- Ч. 43. Марко Вовчок: 1. Сестра. 2. Сон.
- Ч. 44. Марко Вовчок: 1. Козачка. 2. Чумак. 3. Свекруха.
- Ч. 45. Степан Руданський: Співомовки. I.
- Ч. 46. Осип Федькович: 1. Три як рідні брати. 2. Опришок.
- Ч. 47. Степан Руданський: Приказки і байки.
- Ч. 48. Марко Вовчок: Кармелюк.
- Ч. 49. Олекса Стороженко: Оповідання і сміховинки. Ціна 44 с.
- Ч. 50. Осип Маковей: Нові часи. Ціна 44 сот.
- Ч. 51. Михайло Коцюбинський: 1. Пятизлотник. 2. У грішний світ.
- Ч. 52. Олекса Стороженко: Сміховинки II.
- Ч. 53. Микола Устиянович: 1. Месть верховинця. 2. Народня казка.

Хто замовляє всі випуски, мусять прислати до **Канцелярії Тов-а „Просвіта“ у Львові Ринок ч. 10.** — належитість за листки і 30 сот. на пошту.

H-53815

2005